

Yhteenvedo vuodel 2018 arviointikertomuksesta aiheutuneista toimenpiteistä

Tässä yhteenvedossa on listattu arviointikertomuksen tiivistelmässä esiintuodut aiheet (kohdat 1-20) sekä arviointikertomuksen suositukset. Selvitykset niihin on kirjoitettu ao. kohtien jälkeen.

Yhteenvedon lopussa on koottu tarkastuslautakunnan sitoviin tavoitteisiin saadut kommentit sekä muut arviointikertomukseen tulleet kommentit.

Arviointikertomuksen tiivistelmän huomioihin sekä suosituksiin esitetään annettavaksi seuraavat selvitykset:

Tarkastuslautakunta:

1. Vuosi 2018 oli Vantaalle myönteisen kehityksen vuosi. Väestö lisääntyi suhteellisesti eniten Vantaalla verrattuna muihin kaupunkeihin Suomessa. Asuntotuotanto oli runsasta ja työllisyys parani, myös pitkäaikaistyöttömien lukumäärää pystyttiin pienentämään. Vantaan talouskehitys oli arvioitua parempaa. Vaikka verotuloja kertyi arvioitua vähemmän, toimintakulujen alittuminen ja toimintatuottojen ylittyminen johtivat selvästi ennakoitua parempaan tilikauden tulokseen. Myös investoinnit katettiin ilman lainaottoa ja lainakantaa pystyttiin jälleen pienentämään.

Vantaa haluaa olla sosiaalisesti, taloudellisesti, ekologisesti ja demokraattisesti kestävä kohtaamisen kaupunki. Vantaan kaupungin organisaatio ja toimintatavat uudistuvat. Uusi organisaatio aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Väestön ennustetaan kasvavan Vantaalla melko voimakkaasti myös tulevina vuosina. Kasvu tuo haasteita kaupungille sillä palvelujen ja investointien tarve kasvaa. Lisäksi väestön lisäyksen vaikutuksia väestön sosioekonomisen aseman kehitykseen ja työllisyyteen ja tätä kautta verotulokertymään on vaikea ennustaa. Haasteita saattaa jatkossa liittyä myös siihen, miten hyvin kaupunkiin muuttaneiden asumistarpeet ja nykyiset asuntotuotannon painopisteet (nyt painopiste pienissä kerrostaloasunnoissa) sopivat yhteen.

Selvitykset kohtaan 1:

Taloussuunnittelu

Vantaan vuoden 2018 tilinpäätös muodostui ennakoitua paremmaksi vuosikatteen ollessa 113 milj. euroa ja tilikauden tulokset päätyessä 4 milj. euroa ylijäämäiseksi. Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 12,9 milj. eurolla, erityisesti maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan ennakoitua suurempien kuntatekniikan keskuksen sopimustuottojen sekä maanmyyntituottojen ja maanlajitysmaksujen takia. Toimintakulut alittuivat 20,2 milj. eurolla, syynä erityisesti henkilöstökulujen talousarviota pienempänä toteutunut taso.

Vuoden 2018 verotulot alittivat talousarvion 11,3 milj. eurolla. Rahoitustuottoja ja -kuluja toteutui vuonna 2018 yhteensä 29,0 milj. euroa, talousarviossa yhteenlasketuiksi rahoitustuotoiksi ja -kuluiksi oli arvioitu 24,9 milj. euroa. Poistoja ja arvonalentumisia toteutui vuonna 2018 108,7 milj. euroa, joka oli 4,4 milj. euroa talousarviossa arvioitua vähemmän.

Muutetun talousarvion bruttoinvestointimenoiksi muodostui 148,8 milj. euroa. Vuoden 2018 toteutuneet bruttoinvestointimenot olivat yhteensä 134,8 milj. euroa jääden 10,0 milj. euroa alle

muutetun talousarvion erityisesti uudisrakentamisen ja julkisen käyttöomaisuuden investointien jäädessä arvioitua alhaisemmalle tasolle.

Talousarviossa 2018 varauduttiin 34,2 milj. euron nettolainanottoon. Vuoden 2018 hyvästä kassatilanteesta johtuen, ja toiminta- ja rahoitustuottojen ja -kulujen sekä investointituottojen toteuduttua vuonna 2018 huomattavasti talousarviota paremmin lainan nostoon ei ollut tarvetta. Sen sijaan kaupungin pitkäaikainen lainamäärä vähentyi vuoden 2018 aikana 79,5 milj. eurolla.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.6.2019 maa- ja asuntopoliittiset linjaukset, jonka tavoitteen mukaisesti "asuntotuotanto on monipuolista ja sosiaalisesti kestävä. Asukkaille löytyy tarpeita sekä maksukykyä vastaava koti. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi kaupunki hakee aktiivisesti kaavamuutoksia omille maille, pyrkii varmistamaan asemakaavoihin liittyvissä merkittävässä maankäyttösopimuksissa asuntotuotannon monipuolisuuden niin rahoitus- ja hallintamuodon kuin huoneistotyyppijakauman osalta. Erityisesti pienten yksöiden rakentamista on säädelty viimeisen vuoden aikana runsaasti (kerrostaloissa korkeintaan 30% yksöitä /rakennus) ja uusissa hankkeissa on edellytetty myös perheasuntojen rakentamista (kolmiot ja suuremmat asunnot). Lisäksi kaupungin omassa tontinluovutuksessa on pyritty varmistamaan perheasuntojen toteuttaminen tontinluovutusehdoin ja tontin kauppakirjan sopimussakkolausekkein.

Vantaan velvollisuutena on kantaa vastuuta kaikkien asukasryhmien asumismahdollisuuksien varmistamisesta ja jatkossa asumisen hankkeissa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota monipuolisten vaihtoehtojen tarjoamiseen perheellisille vantaalaisille. Keskusta-asumisen

suosio on vahvassa kasvussa ja Vantaan tavoitteena on vastata tähän kysyntään täydennysrakentamalla nykyisiä keskusta-alueita ja niiden ympärillä olevia pientaloalueita.

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi toteaa, että väestön kasvu on huomioitu toimialan investointiesityksessä sekä käyttötalouspuolen kehityksessä.

Viestintä:

Viestinnän tehtävänä on markkinoinnin keinoin houkutella Vantaalle edelleen uusia asukkaita ja yrityksiä. Aviapoliksessa, Kivistössä ja Keimolanmäessä on jo useiden vuosien ajan tehty markkinointiyhteistyötä alueiden rakentajien kanssa. Nyt on käynnistynyt vastaava yhteistyö myös Myyrmäessä.

Uudet asukkaat toivotetaan tervetulleeksi kirjeellä, joka ohjaa heidät palvelujen äärelle. Verkkosivuilla ja asukaslehdessä on uusille asukkaille kohdennetut osiot. Vuorovaikutusta asukkaiden kanssa kehitetään jatkuvasti.

Tarkastuslautakunta:

2. Valtuuston asettamista strategisista tavoitteista oli kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan toteutunut täysin 19, osittain 7 ja 5 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli eri mieltä kolmen tavoitteen toteutumisesta. Lautakunta totesi tavoitteiden arvioitavuuden

parantuneen mutta antoi myös huomautuksen kymmenestä tavoitteesta. Huomautukset liittyivät muun muassa tavoitteiden ja raportoinnin epätasällisyyteen.

Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota tavoitteiden täsmällisyyteen ja joidenkin tavoitteiden osalta mittarien lukumäärää tulisi rajoittaa. Tarkastuslautakunta suosittelee myös toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta käymään läpi syitä, joiden vuoksi tavoitteet jäivät toteutumatta. Tämä koskee myös toimenpiteistä huolimatta kasvaneiden sairauspoissaolojen määrää. Näin arvioiden saadaan tietoa, jonka avulla voidaan jatkossa kehittää sekä tavoiteasetantaa että tavoitteiden toteuttamisprosessia.

Selvitykset kohtaan 2 (ja suosituksiin s. 15):

Taloussuunnittelu

Tavoitteita ja mittareita valmisteltaessa on syytä myös jatkossa varmistaa, että mittarin ajantasaiset seurantatiedot ovat käytettävissä raportoinnissa, ja että tavoite, mittari ja raportointi kohtaavat eli mittari mittaa oikeaa asiaa tavoitteen seurannan kannalta ja raportointi vastaa mittaria. Tosin mittareiden osalta on huomioitava, että esimerkiksi monet kuntavertailut, kuten Kuusikko-kuntien tunnusluvut laaditaan ja kootaan siten, että tilinpäätöksen aikaan on käytettävissä vuoden takaiset vertailutiedot.

Tavoitteiden ja tulokorttien valmistelun ja raportoinnin tueksi on hankittu ja otettu käyttöön järjestelmä (Targetor Pro), joka mahdollistaa myös tavoiteyhteyksien tarkastelun organisaatiotasojen välillä helpommin. Strategiatyöväline tukee myös osaltaan tavoitteiden ja mittarien valmistelun yhdenmukaistamista. Yhteinen valmistelualusta mahdollistaa vertaisoppimisen näkökulmasta entistä helpomman kaupungin tavoitteiston ja tulokorttien tarkastelun organisaation eri osien välillä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Kuten tarkastuslautakunta toteaa, tavoitteiden täsmällisyyttä ja mittarointia tulee jatkuvasti kehittää, ja sosiaali- ja terveystoimi pyrkii osaltaan parantamaan tavoitteiden arvioitavuutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpano- ja raportointivastuulla olevien sitovien tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vain tavoitteeseen 17 ”Lapsiperheiden hyvinvointi paranee ennalta ehkäisevällä työllä ja uudistuvilla sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla”. Tavoitteen mittarina ollut huostaanottojen vähentäminen ei toteutunut. Perhepalveluissa jo tehtävän kehittämistyön lisäksi tarkastuslautakunta nosti esiin tarpeen kiinnittää huomiota lapsiperheiden kotipalvelun vahvistamiseen, mikä onkin huomioitu v. 2020 talousarvioesityksessä.

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi toteaa, että arviointikertomuksessa kiinnitetään huomiota sitovan tavoitteen 24 Uuden oppimiseen edellyttämien toimintatapojen edistäminen laajaan raportointiin. Kertomuksessa todetaan että tavoitetta on raportoitu neljältä tulosalueelta. Uudet oppimisen toimintatavat koskevat koko opetussektoria, joten raportointia edellytettiin kaikilta ao. tulosalueilta. Toimiala tulee kiinnittämään tavoitteiden määrittelyssä tarkempaa huomiota toimialan taseeseen määrittelyyn.

Konserni- ja asukaspalvelut:

Strategisten tavoitteiden mittarien kehittäminen on jatkuvaa työtä, ja toisinaan mittarin toimimattomuus havaitaan vasta, kun aikaa kuluu tai mittari ei enää täytä tehtäväänsä, kun

toimintaympäristössä tapahtuu merkittävä muutos. Tästä syystä tulisi voida muuttaa mittareita tarvittaessa myös kesken valtuustokauden.

Se, ettei tavoitetta saavuteta, ei ole mittarin syy vaan arvokasta tietoa siitä, miten tavoitteita kohti kuljetaan. Luonnollisesti aina käydään läpi syitä, miksi jokin tavoite jää saavuttamatta.

Konserniyhteisöjen osalta mittarointia kehitetään ja siihen kiinnitetään erityistä huomiota tulevina vuosina.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on samaa mieltä tarkastuslautakunnan kanssa toteutumattomien tavoitteiden syiden läpikäynnistä. Toimialan johtoryhmä seuraa sitovien tavoitteiden toteutumista ja pyrkii tarkastelukauden aikana tekemään toiminnassaan korjaavia liikkeitä tavoitteiden saavuttamiseksi

Viestintä:

Viestinnän vastuulla on valtuustokauden tavoite ”Vantaa tunnetaan tapahtumien kaupunkina”. Tätä tavoitetta on valtuustokauden ajan toteutettu aktiivisella tapahtumamarkkinoilla ja tapahtumapaikkojen tunnetuksi tekemisellä. Tavoitetta mitataan kahdella eri välineellä; mediaseurannalla ja yleisellä tunnettuuskyselyllä. Tavoitteen toteutumisesta raportoidaan valtuustokauden päättyessä.

Tarkastuslautakunta:

3. Lasten ja nuorten pääsyä mielenterveyspalveluiden piiriin arvioitiin pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HUSin tarkastuslautakuntien yhteisarvioinnissa. Arvioinnin tuloksena todettiin, että palveluihin pääsy ei ole kaikilta osin sujuvaa. Arvioinnissa suositeltiin muun muassa matalan kynnyksen palveluiden ja perustason hoitojärjestelmän vahvistamista. Yhteistyössä tulisi sujuvoittaa lähetekäytäntöä ja selkiyttää työnjakoa. Myös lääkarivajeeseen tulisi yrittää vaikuttaa yhteisesti.

Selvitykset kohtaan 3 (ja suosituksiin s. 34-35):

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Kuten arviointikertomuksessa pääkaupunkiseudun kuntien ja HUS:n tarkastuslautakuntien yhteisarvioinnin tuloksena todetaan, lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalveluihin ei ole kaikilta osin sujuvaa. Vantaalla palveluja on määrätietoisesti kehitetty ja pyritään edelleen kehittämään lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyötä sekä kaupungin omassa toiminnassa että yhteistyössä alueen kuntien ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Vantaan lähetemäärä erikoissairaanhoidon lasten- ja nuorisopsykiatriaan on noussut maltillisesti verrattuna muihin pääkaupunkiseudun kuntiin. Terveyspalvelujen konsultaatiokäytäntöjä erikoissairaanhoidon kanssa on lisätty; lähetekäytännön sujuvuus riippuu suuresta määrin myös HUS:ssa hoidettavien lasten ja nuorten suuresta volyymista.

Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto on tunnistanut mielenterveysongelmien hoitotarpeen perustasolla, kouluttanut henkilöstöään laajasti lasten- ja nuorten mielenterveysasioissa sekä

esittänyt lääkäri- ja terveydenhoitajavakanssien lisäystä. Ehdotus nimetä lapselle tai nuorelle lääkäri ja vastuuhenkilö psykiatrasta hoitoa edellyttävissä tilanteissa on kannatettava, mutta nykyresurssit eivät mahdollista toiminnan laajentamista kouluterveydenhuollossa varsinaisen hoidon puolelle, myöskään lainsäädäntö ei sitä kaikilta osin tue.

Opiskeluterveydenhuollossa suurin osa lääkäreiden toteuttamasta sairaanhoidosta kohdistuu juuri mielenterveysongelmiin. Yhteistyötä on rakennettu perustasolla terveysasemien depressio- ja psykiatristen hoitajien ja nuortenkeskus Nupin kanssa ja erikoissairaanhoidossa HUS:n nuorisopsykiatrian TAK-pkl:n (Tutkimus, akuutit ja konsultoivat palvelut) kanssa. Terveys hoitajia on koulutettu IPC-menetelmän käyttöön nuorten masennuksen hoidossa, ja sitä toteutetaan yhtenäisesti HUS:n ohjauksessa.

Uutena toimintana opiskeluterveydenhuollossa on aloittanut kaksi mielenterveystyötä tekevää sairaanhoitajaa, joiden toimintakenttä kohdistuu erityisesti ammattioppilaitoksiin. Myös HYKS-Varhain -toimintaa hyödynnetään niin lasten kuin nuorten kohdalla. Kesäaikaan on useamman vuoden ajan ollut käynnissä nk. Kesäterkkari-toiminta, jolloin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut jatkuvat keskitetysti kesälomasta huolimatta.

Perhepalveluiden nuortenkeskus Nupissa aloitti vuonna 2018 nuorisolääkäri, joka on hieman helpottanut nuorten palveluun pääsyä sekä vahvistanut poikkitoiminnallista yhteistyötä mm. Ohjaamon kanssa. Keväällä 2019 aloitettiin nuorten verkkoauttaminen laajassa yhteistyössä nuorten kanssa työskentelevän verkoston kanssa. Verkkoauttamisen tavoitteena on vahvistaa nuorten kykyä tunnistaa oma tilanne ja hakea tarvittaessa apua. Kolmen ensimmäisen käyttökuukauden aikana (touko-heinäkuu 2019) yhteensä 1 500 nuorta on tehnyt ns. huolitestin, chatissä on vierailut 130 ja ammattilaisen kanssa on keskustellut 110 nuorta. Nuortenkeskus Nuppiin, perheneuvolaan ja psykologipalveluihin on esitetty vuoden 2020 talousarvioon kuutta uutta psykologin vakanssia.

Näyttöön perustuvien menetelmien käyttö on keskeinen osa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kehittämistä. Perhepalvelujen, ml. lastensuojelu, tavoitteena on vahvistaa näyttöön perustuvien interventiodien käyttöä, mm. MDTF-menetelmä (monimuotoinen perheterapeutti työntekijä, engl. Multidimensional family therapy). Menetelmä on nuorten päihde- ja käytösongelmien hoitoon kehitetty perhekeskeinen työmenetelmä, jossa työskennellään niin koko perheen kanssa kuin perheenjäsenten kanssa yksilöllisesti.

HUS:lle ja Helsingin yliopistolle on ehdotettu yhteisiä lääkäreiden erikoistumispolkuja lasten- ja nuorisopsykiatriassa siten, että perustason sopivat palvelujaksot (esim. perheneuvola ja nuortenkeskus Nuppi) voitaisiin laskea ko. erikoistumispalveluun. Tämä helpottaisi lääkäreiden rekrytointia esim. perheneuvolaan ja Nuppiin, ja lisäisi yleisesti lääkäreiden kiinnostusta ja erikoistumismahdollisuuksia näille aloille.

HUS-alueen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluketjujen kehittäminen on käynnistynyt yhteisin toimenpitein.

Neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja heidän perheidensä määrä palveluissa on viime vuosina kasvanut. Vantaalla on kehitetty palveluketjuja neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja heidän perheidensä. Kouluikäisten osalta palveluketju on valmistunut. Alle kouluikäisten ja nuorisoiäisten osalta palveluketju on valmistelussa.

Sivistystoimen toimiala:

Tarkastuslautakunta suosittelee (s. 34), että sivistystoimi lisää opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuutta.

Sivistystoimi esittää seuraavaa: s. 34 Tarkastuslautakunta suosittelee, että sivistystoimi lisää opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuutta. Palveluiden saatavuuteen yhtenä vaikuttavana tekijänä on henkilöstöresurssin suhde oppilasmäärään. Vuonna 2018 perusopetuksen koulupsykologin vastuualueeseen kuului keskimäärin 940 oppilasta ja toisella asteella 1063 opiskelijaa. Perusopetuksen yhden kuraattorin vastuualueeseen kuului liki 900 oppilasta ja toisella asteella 944 opiskelijaa. Oppilasmäärän suuruus per työntekijä ei tällä hetkellä takaa pääsyä palveluun oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyjen määräaikaisten sisällä. Sivistystoimi arvioi, että ko. lain määrittämät tehtävät sekä määrääjat voidaan saavuttaa mitoituksella 600 oppilasta/työntekijä. Hallitusohjelmassa on varattu 29 M € oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöiden palkkaamiseen. Mikäli tämä toteutuu suunnitelman mukaisesti, myös Vantaalla lisätään opiskeluhoollon resursseja kuraattoreiden ja psykologien osalta.

Arviointiraportin s. 35 mukaan perustason palveluiden, opiskeluhoollon ja erikoissairaanhoidon tulee tehdä yhteistyötä ja selkiyttää työnjakoa erityisesti nuorten mielenterveyspalveluissa.

Keväällä 2019 on perustettu Vantaan sivistystoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kaksi yhteistyöryhmää (lapset 7-12-vuotiaat ja nuoret 13-21-vuotiaat). Ryhmissä kuvataan lasten ja nuorten mielenterveysongelmien palvelukokonaisuuksia ja kehitetään psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten tukemista yhteistyönä. Yhteistyöryhmien tehtävänä on myös pohtia rakenteita ja uusia toimintatapoja lasten ja nuorten tukemiseksi mielenterveysongelmissa. Yhteistyöryhmät pohtivat myös, miten tiedonkulku saadaan toimivaksi eri toimijoiden kesken, jotta lapsia ja nuoria voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla.

Tarkastuslautakunta:

4. Vantaan 10 829 palvelussuhteen kokoisessa organisaatiossa henkilöstöjohtaminen on vaativa tehtävä. Virka- ja työehtosopimuksia on useita ja lainsäädäntö asettaa reunaehjoja henkilöstökysymyksissä. Työhyvinvointitutkimuksen mukaan henkilöstöjohtaminen on onnistunut Vantaalla, vaikkakin laskua on havaittu vuoden 2018 aikana. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä kehitettävänä kohteena rekrytoinnin. Siihen on jo panostettu, mutta toimenpiteet eivät riitä etenkin sosiaalityöntekijöiden ja varhaiskasvatuksen opettajien sekä koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan rekrytointeja silmällä pitäen. Pitovoimaa henkilöstön suhteen tarvitaan myös. Työmäärän ei tule olla niin kuormittavaa, että onnistumisen kokemuksia ei synny.

Selvitykset kohtaan 4 sekä (suositukseen s. 38):

Henkilöstökeskus:

Tarkastuslautakunnan huomio siitä, että rekrytointiin on syytä panostaa tässä työvoimatilanteessa enemmän ja monipuolisemmin on tärkeä havainto, joka tulee jatkossa ottaa huomioon rekrytointeja tehdessä ja rekrytointia kehitettäessä. Lisäksi hyvä työnantajakuva, osaamisen kehittäminen, esimiestyön kehittäminen ja henkilöstön työhyvinvointi ovat parhaita tekijöitä, joilla vahvistetaan pitovoimaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Pääkaupunkiseudulla erityisesti sosiaalityöntekijöiden ja lähihoitajien rekrytointi on hyvin haasteellista. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on käynnissä useita rekrytointiin liittyviä projekteja yhteistyössä kaupungin henkilöstökeskuksen kanssa. Näitä ovat mm. sosiaalityöntekijöiden rekrytointiprojekti, jonka tarkoituksena on rekrytoinnin lisäksi miettiä henkilöstön pitovoimaan liittyviä toimenpiteitä. Kotihoidossa on käynnissä vastaava projekti. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimella on oma rekrytointiryhmä, jossa on jäseniä jokaiselta tulosalueelta. Ryhmä tuottaa konkreettisia ehdotuksia rekrytointiin ja pitovoimaan liittyen.

Osaamisen ja johtamisen määrätietoinen kehittäminen toimialalla ovat osa pitovoimaa. Sosiaali- ja terveystoimessa on myös perustettu työryhmä laatimaan toimialan eettiset ohjeet tukemaan Kunta10 -tutkimuksessakin esille tullutta eettisen kuormituksen painetta.

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi toteaa, että uuden lain myötä tulevaisuudessa tarvitaan nykyistä enemmän varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden omaavia henkilöitä. Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus on heikkoa. Saatavuus on heikentynyt tasaisesti viime vuosien aikana. Vuonna 2016 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisen varhaiskasvatuksen opettajien työvoimavaje oli keskimäärin 16,5 %, kun se tammikuussa 2019 oli keskimäärin 27,2 %.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ammattibarometri 3/2019 kertoo, että Uudenmaan ELY-keskuksen alueella varhaiskasvatuksen opettajien avointen työpaikkojen määrä on keskimäärin kuukauden aikana ollut 882 työpaikkaa. Ruotsinkielisistä varhaiskasvatuksen opettajista pula on vieläkin suurempi.

Avoimna oleviin tehtäviin joudutaan palkkaamaan henkilöitä, joilla ei ole tehtävän edellyttämää kelpoisuutta. Myös henkilöstön työvapaat (esim. äitiys- ja opintovapaat) lisäävät työvoiman tarvetta.

Tulevina vuosina pääkaupunkiseudun kunnat tarvitsevat lisää varhaiskasvatuksen opettajia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Tarve perustuu nykyisen vajeen korjaamiseen ja lain edellyttämään henkilöstörakennemuutokseen. Lain mukaan vuoden 2030 alusta lähtien päiväkotien opetus-, kasvatus- ja hoitotehtävissä toimivista henkilöistä vähintään kahdella kolmesta tulee olla korkeakoulututkinto, joista vähintään toisella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden tuottama tutkinto.

Henkilöstörakenteen muutos ja nykyisen työvoimavajeen korjaaminen edellyttävät arviolta noin 3 200 varhaiskasvatuksen opettajan/varhaiskasvatuksen sosionomin lisäystä vuoteen 2030 mennessä. Luvuissa on mukana nykyinen vaje, henkilöstörakenteen muutos ja volyymin kasvu lapsimääräennusteiden mukaisesti vuoteen 2030 mennessä (Espoo 920, Helsinki 1680, Vantaa 850). Vastaavasti varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tarve vähenee kyseisellä ajanjaksolla lähes 1700 työntekijällä (Espoo 370, Helsinki 1180, Vantaa 150).

Konserni- ja asukaspalvelut:

Todettakoon, että erityisesti projektien aloitus viivästyy usein henkilöstöprosessien hitauden vuoksi. Täyttölupia on odotettu kohtuuttoman kauan myös työllisyyspalveluiden tulosalueella. Ottaen huomioon, kuinka kevyellä organisaatiolla hankkeita hoidetaan, tulisi ketterämpään

täyttölupaprosessiin ja ripeään rekrytointiin panostaa enemmän. Toisaalta, on havaittu, että jopa asiantuntijatasen tehtäviin tulee usein erittäin vähän, jos lainkaan hakemuksia. Rekrytointi on haasteellista, sillä emme kilpaile palkkatasolla ja osajista on pula. Haastavassa rekrytointiasetelmassa tulisi mielekkäät tehtäväkuvat ja muut edut ottaa huomioon työnantajamainetta kehitettäessä.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on Uusi Vantaa-organisaatiomuutoksen yhteydessä tarkastellut toimialan sisäistä ja ulkoista yhteistyötä. Uusi Kaupunkiympäristön toimiala on suunniteltu tukemaan paremmin yhteistyötä. Johtamista viedään enemmän hankejohtamisen suuntaan ja kokonaisuuksien parempaan hallintaan.

Viestintä:

Viestinnän Kunta 10 -tutkimustulokset ovat loistavat. Henkilöstön vaihtuvuus on kohtuullista, eikä viestinnässä ole ilmennyt rekrytointivaikeuksia. Uusi Vantaa organisoinnin vuoksi merkittävä osa tehtävistä on täytetty määräaikaisena, mutta se ei ole haitannut saatavuutta tai sitoutumista. Viestinnän sairauspoissaolojen määrä on korkea muutaman pitkäaikaissairauden vuoksi.

Tarkastuslautakunta:

5. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä vertaistuen tuottamisen lähiesimiehelle ja vuorovaikutuksen lisääntymisen organisaatiossa. Valmentavan johtamisen kohteena olevien työntekijöiden tietoisuutta valmentavasta johtamisesta olisi hyvä lisätä esimerkiksi koulutuksella. Valmentavan johtamisen tavoitteena on palvelunkäyttäjän hyvinvointi. Tässä suhteessa valmentavan johtamisen eteenpäin vieminen on kannatettavaa.

Selvitykset kohtaan 5 (sekä suosituksiin s. 40):

Henkilöstökeskus:

Tarkastuslautakunta suositteli esimiesten vertaistukea sekä työntekijöiden valmentamista liittyen valmentavan johtamisen vahvistamiseen. Tähän jo tänä vuonna ryhdytty, kun on lisätty esimiesten pienryhmäcouchingia tai -työnohjausta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Sosiaali- ja terveystoimessa esimiehillä ja johtajilla on mahdollisuus osallistua Vantaan kaupungin järjestämiin esimies- ja johtamisvalmennuksiin. Lisäksi tulosalueittain on järjestetty tarvittaessa esimiestyön tukea mm. valmentavaan johtamiseen sekä ryhmissä että yksittäin. Lean-menetelmässä osallistuva ja valmentava ajattelu on keskeistä. Lean-menetelmän mukaista koulutusta on joko järjestetty tai tullessaan järjestämään jokaisen tulosalueen esimiehille sekä työntekijöille.

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi toteaa, että toimialalla on otettu valmentava johtaminen laajasti käyttöön. Toimialan kaikki tulosalueiden johtoryhmät ovat osallistuneet tulosalueiden johtoryhmien muutosjohtamiseen vuoden 2017 ja vuoden 2018 aikana. Muutosjohtamisen koulutus oli Tomuta- toimintakulttuurin muutosta johtamassa - valmennusohjelma johtoryhmille.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala kannattaa valmentavaa johtamista. Toimialan esimiesten kouluttamista koskien valmentavaa johtamista tulee kehittää ja heitä tulee kouluttaa uudensuuntaan johtamisen tapoihin. Toimialan tulosalueiden johtoryhmille on jo pidetty vuoden 2019 aikana koulusta (TOMUTA), jonka painopiste on ollut valmentavan otteen lisäämisessä esimiestyössä.

Viestintä:

Viestinnän esimiehet osallistuvat aktiivisesti esimiesvalmennuksiin ja viestinnän johtoryhmälle järjestettiin organisaatiouudistuksen vuoksi oma ryhmävalmennus.

Tarkastuslautakunta:

6. Sisäisen tarkastuksen sisäisen valvonnan toiminta ulotetaan myös konserniyhtiöiden toimintaan. Tämä on ollut erittäin hyvä toimenpide. Tarkastuksen ulottamisen myötä konserniyhtiöihin on saatu monia haitallisia käytäntöjä tiedoksi ja korjatuiksi. Näin ollen sisäisen tarkastuksen resursointi on edelleenkin turvattu.

Selvitykset kohtaan 6 (ja suositukseen s. 40):

Sisäinen tarkastus:

Sisäisen tarkastuksen tarkastusresurssina on ollut viimeisten kymmenen vuoden ajan tarkastusjohtaja ja neljä tarkastustyötä tekevää sisäistä tarkastajaa. Vuoden 2018 aikana resursseissa oli tilapäisesti vajea johtuen mm. maakunta- ja sote-uudistuksen tuomasta epävarmuudesta avoinna olevan vakanssin täyttämisen tarpeellisuuden suhteen. Tällä hetkellä sisäisen tarkastuksen tarkastusresurssit ovat riittävät. Sisäisessä tarkastuksessa työskentelee tarkastusjohtaja ja neljä sisäistä tarkastajaa kuten aikaisempinakin vuosina.

Tarkastuslautakunta:

7. Vantaan kaupungin riskienhallintaan on luotu koko kaupunkioorganisaatiota koskeva yhteinen prosessi ja prosessia tukeva ohjeistus. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan riskienhallinnan menettelyjen vakiinnuttamista ja kehittämistä koko kaupunkikonsernissa kokemuksen pohjalta. Riskien tunnistamiseen ja käsittelyyn tulee kaikkien toimialojen kiinnittää huomiota. Sähköisen työvälineen kehittäminen osana strategia -työkalua on myös kannatettavaa.

Selvitykset kohtaan 7 (ja suosituksiin s. 42):

Riskienhallintapäällikkö:

Vantaan kaupungille on päätetty hankkia vuoden 2019 aikana Targetor Pro – strategiatyökalu tavoitteiden seurantaan. Työkalu sisältää myös riskienhallintaosion, johon on mahdollista tuoda

kaikki se tietosisältö, joita on aikaisemmin puolivuositain raportoitu excel- ja word- lomakkeilla. Ohjelmassa on myös riskien suodatustoiminto, joka helpottaa kaupunkitasoisen riskimatriisin luomista. Riskienhallintaosio otetaan laajemmin käyttöön keväällä 2020, mutta syksyn 2019 kaupunkitasoinen riskienhallintasuunnitelma on tarkoitus tehdä ohjelmaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla riskienhallintaa ja suunnitelmia on toteutettu kaupunkitasoisen ohjeistuksen mukaisesti. Sähköisen työvälineen käyttöön ottoa ja hyödyntämistä riskienhallintaprosessissa toimiala pitää erittäin kannatettavana.

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi on toteuttanut kaikilla tulosalueilla riskienhallinnan menettelyohjeen mukaisesti riskien kartoituksen ja käsittelyn.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalla riskien tarkastelu on vakiintunut toimintatapa. Toimiala kannattaa sähköisen työvälineen kehittämistä ja pikaista käyttöönottoa helpottamaan arviointia ja nopeaa reagointia toimintaympäristön muutoksissa. Myös toimialan oma MATTI-hanke tähtää eri prosessien läpinäkyvyyden parantamiseen ja niiden välisten kytkösten kuvaamiseen sekä seurannan laajentamiseen. Tietojärjestelmien kehittäminen on erityisen tärkeää, jotta toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset (eri prosesseissa) välittyvät ajantasaisena tietona muihinkin prosesseihin, joihin muutoksilla on merkitystä. Sähköisten työvälineiden kehittämiseen tulee varata riittävä rahoitus, jotta hyödyt myös saavutetaan täysimääräisinä.

Viestintä:

Viestintä osallistuu riskienarviointiin yhdessä kaupunginjohtajan toimialan muiden tulosalueiden kanssa. Riskienarviointia tehdään myös koko viestinnän työyhteisössä säännöllisesti. Toiminta on vakiintunutta.

Tarkastuslautakunta:

8. Vantaan Työterveys liikelaitoksen asiakasmäärät ovat viime vuosina koko ajan kasvaneet ja liikelaitos on tehnyt hyvää taloudellista tulosta. Liikelaitos on jatkuvasti pyrkinyt kehittämään toimintatapojaan ja parantamaan toiminnan laatua. Liikelaitokselle myönnettiin vuonna 2017 arvostettu ISO 9001/2015 laatusertifikaatti osoitukseksi korkeatasoisesta työterveyshuollon toiminnasta. Liikelaitoksen toiminta muuttuu kevästä 2019 lähtien yhtiömuotoiseksi.

Selvitykset kohtaan 8:

Arviointikertomuksen kohtaan ei ole lisättävää.

Tarkastuslautakunta:

9. Ympäristökeskus tekee tiivistä yhteistyötä maankäytön suunnittelun kanssa, jotta luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ympäristövaikutukset tulevat huomioonotetuksi eri maankäytön suunnitelmissa. Vantaa hyväksyi vuonna 2018 pitkän tähtäimen ympäristöohjelman – Resurssiviisauden tiekartan –, joka on tärkeä osa Vantaan ympäristöjohtamista.

Ympäristökeskuksella oli keskeinen rooli ohjelman valmistelussa ja jatkossa myös sen toimeenpanemisessa.

Selvitykset kohtaan 9 (ja suositukseen s. 48):

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:

Resurssiviisauden tiekartta koskee koko kaupunkia ja sitä toimeenpannaan toimialakohtaisten toteutussuunnitelmien avulla, jossa täsmennetään, vastuutetaan ja aikataulutetaan tarvittavat toimet. Tiekartta hyväksyttiin vuosi sitten ja ensimmäisen vuoden kokemuksen perusteella tiekartta päivitetään keväällä ja tuloksista raportoidaan, mm ympäristövastuu-raportin yhteydessä. Tiekarttaan on tarkoitus mm. lisätä nyt keväällä hyväksytystä kiertotalouden tiekartasta keskeisiä asioita. Resurssiviisauden tiekartta myös toteuttaa Vantaan hiilineutraalius tavoitteita. Ympäristökeskus kehittää ja koordinoi tätä työtä. Tiekartan toteutumista voidaan tukea myös erilaisten hankkeiden avulla. Mm. kesäkuussa on käynnistynyt EU:n Horizon hanke koskien rakentamisen kiertotaloutta, johon Vantaan kaupunki osallistuu. Resurssiviisauden tavoitteiden toteutumisen kannalta on keskeistä johdon sitoutuminen ja sitä pyritään edistämään ympäristöjohtamista kehittämällä.

Rakentamisessa merkittävää on mm. rakentamisen energiatehokkuuden lisääminen kaupungin toimitilarakentamisessa ja suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailuissa. Tulevina vuosina toimiala tulee entisestään kiristämään ympäristökriteerejä omissa hankinnoissa ja kilpailutuksissa. Suunnittelu ja tontinluovutuskilpailuissa tullaan edellyttämään hiililaskentaa ja korkeaa viherkerrointa. Myös tontinluovutusehtoja kiristetään energiatehokkuuden osalta.

Tarkastuslautakunta:

10. Rakennuttamisen tulosityksikön valvontavastuulla olevat kaupungin rakennuttamisinvestoinnit kasvoivat selvästi vuonna 2018 ja rakennuttamisen volyymi on korkea myös tulevina vuosina. Pääkaupunkiseudun kiivas rakennuttamistahti aiheuttaa kilpailua alan osajista ja on aiheuttanut yksikölle rekrytointivaikeuksia.

Toimitilahankkeiden onnistunut projektinhallinta oli yksi tekijä, jonka avulla rakennuttamishankkeissa saatiin säästöjä vuonna 2018. Uutena rakennushankkeiden toteutustapana kokeillaan kahdessa kouluhankkeessa projektialianssia. Rakennuttamisvaiheessa valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota kosteudenhallintaan.

Selvitykset kohtaan 10 (ja suosituksiin s. 52):

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on samaa mieltä tarkastuslautakunnan kanssa asiasta.

Tarkastuslautakunta:

11. Liikuntamahdollisuuksien lisääminen ja sitä kautta liikkumiseen kannustaminen nähdään yleisesti tärkeänä osana hyvinvointia ja näin tärkeänä osana kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Liikuntapalvelujen tulosalue aktivoi ihmisiä liikkumaan luomalla puitteet liikunnan harrastamiseen ja aktivoimalla kuntalaisia liikunnan pariin. Tärkeä osa liikkumaan

aktivoinnissa ovat lukuisat liikunnan edistämishankkeet, joissa tehdään tiivistä yhteistyötä liikunta- ja urheiluseurojen kanssa.

Selvitykset kohtaan 11 (ja suosituksiin s. 55):

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi toteaa, että tarkastuslautakunnan suositusten mukaisesti liikuntapalveluiden tavoitteena on edistää fyysistä aktiivisuutta koko elämänkaaren ajan. Toiminnan kehittämisessä pyritään huomioimaan erityisesti Liikunnasta hyvinvointia -raportissa mainitut kohderyhmät; tytöt, maahanmuuttajataustaiset, työikäiset. Uudet avaukset vaativat käytännössä lisäresurssointia esimerkiksi ulkopuolisella hankerahoituksella.

Tarkastuslautakunta:

12. Strategia on johtamisen tärkein työväline. Se ohjaa päätöksentekoa ja johtamista organisaation kaikilla tasoilla. Sivistystoimen toimialan johtamisjärjestelmä on kaupungin mallin mukainen ja tulosalueiden johtamisjärjestelmät on kuvattu joitakin vuosia sitten. Perusopetuksen strategiassa painottuvat taitava oppija, hyvinvoiva oppilas sekä oppilaan ohjaaminen ja työelämätaitojen kehittäminen.

Selvitykset kohtaan 12:

Sivistystoimen toimiala:

Sivistystoimi toteaa, että toimialan kaikilla tulosalueilla strategia on johtamisen tärkein työväline. Uuden valtuustokauden mukaisesti on kaikilla tulosalueilla uudistettu tulokortit 2018.

Tarkastuslautakunta:

13. Päihdepalvelujen ja mielenterveyspalvelujen integraatiota lisättiin vuoden 2018 alusta, kun päihdepalvelujen tulosityksikkö siirrettiin kuntouttavia asumispalveluja lukuun ottamatta perhepalveluista terveyspalveluihin. Päihdepalvelut kehittää jatkuvasti palvelujaan entistä asiakaslähtöisemmiksi. Asiakaslähtöisyyttä voimistetaan muun muassa ottamalla kaikissa päihdepalveluissa asteittain käyttöön toipumisorientaatiomalli, joka painottaa asiakkaan vahvaa osallisuutta.

Selvitykset kohtaan 13 (ja suosituksiin s. 61):

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Terveysasemien mielenterveystyötä tekevät sairaanhoitajat ja kokemusasiantuntija ovat siirtyneet vuoden 2019 alussa päihdepalveluiden kokonaisuuteen yhden esimiehen alaisuuteen. Vuoden 2019 keväällä palkattiin samaan kokonaisuuteen lisäksi kaksi sairaanhoitajaa, jotka sijoittuvat opiskeluterveydenhuoltoon. Yhdessä tekeminen ja tietotaidon vaihto on alkanut muun muassa siten, että depressiokoulu -ryhmiä on pitänyt päihde- ja mielenterveystyöhön erikoistuneiden työntekijöiden pari, jolloin molemmat näkökulmat on huomioitu ryhmän sisällössä.

Vantaan kokemusasiantuntija tekee laajasti järjestöyhteistyötä ja toiminta on saanut paljon positiivista näkyvyyttä mediassa. Toimintaa on jalkautettu pienessä mittakaavassa myös TE-palveluihin. Tällä ja ehkäisevän päihdetyön yksikön jalkautumisella varsinaisten hoitopalveluiden ulkopuolelle ja erilaisiin tapahtumiin pyritään riskissä olevia kuntalaisia tavoittamaan varhemmin tai löytämään päihdeongelmaisia, joiden kynnys hakeutua palveluihin on suuri. Esiin on noussut tarve saada Vantaalle myös oma mielenterveyskokemusasiantuntija.

Kotiin annettavien palveluiden yksikkö on mataloittanut palvelun kynnystä poistamalla lähetekäytännön, ja asiakas voi olla yksikköön myös suoraan yhteydessä. Ehkäisevän päihdetyön yksikön tekemällä päihdetilannekyselyllä on kuultu kuntalaisia, ja saatu mm. huomioita maastosta löytyvistä huumeidenkäyttövälineistä. Syksyllä 2019 Vantaalle on saatu huumeruiskuille tarkoitettuja riskijäteroksiksia kuntatekniikan toimialan toimesta, ja ne on sijoitettu huumeکلinikan asiakkaiden suosittamiin paikkoihin.

Vantaan päihdepalveluiden työntekijän toiminta Peijaksen päivystyksessä on vakiintunut ja osoittautunut tarpeelliseksi. Sitä kautta päihdepalveluiden piiriin ohjautuu asiakkaita, jotka eivät kenties muutoin hakeutuisi palveluihin tai hoito toteutettaisiin vähemmän tarkoituksenmukaisesti ja kustannuksiltaan kalliimmin.

Tarkastuslautakunta:

14. Kotihoidolla on osaltaan tärkeä rooli siinä, että ikääntyneet pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan. Kotihoidon varahenkilöstön toimintaa on kehitetty osana koko tulosalueen resurssipoolimallia. Asiakkaan luona vietetty aika työajasta kasvaa. Lautakunta suosittelee RAI-arviointien kattavuuden parantamista.

Selvitykset kohtaan 14 (ja suosituksiin s. 64):

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Vanhus- ja vammaispalveluilla on tuloskortilla tavoitteena, että koko RAI:ta käyttävä henkilökunta on käynyt THL:n RAI -verkkokoulutuksen vuoden 2019 aikana. Kotihoidossa järjestetään myös ohjelman toimittajan kanssa koulutuksia, joilla tuetaan työntekijöiden RAI-osaamista sekä RAI-vastaava -toiminnan kehittymistä. Tavoitteena on, että jokaisessa kotihoidon toimintayksikössä on RAI-asiantuntijoita, jotka osaavat ohjata myös vasta-alkajia RAI-arvioinneissa mm. yhdessä suunnitellun RAI-perehdytysohjelman avulla. Kotihoidosta aloittaa yksi sairaanhoitaja THL:n kaksivuotisen RAI -erityisasiantuntijavalmennuksen syksyllä 2019.

Vantaan kotihoidon toimintayksiköistä on nimetty edustajat kotihoidon RAI-vastuuhenkilöryhmään. Se kokoontuu säännöllisesti noin neljä kertaa vuodessa. Ryhmä kartoittaa alueellisia koulutustarpeita ja tukee arviointien kattavuuden toteutumista sekä edistää perehdytyksen toteutumista. RAI-arviointeja käsitellään ja seurataan säännöllisin väliajoin niin kotihoidon johtoryhmän kuin alueellisten kotihoidon toimintayksiköiden kokouksissa.

Tarkastuslautakunta:

15. Vantaan sairaala tulosityksikkö vastaa kaikesta perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta Vantaalla. Hoitoprosessissa tuetaan potilaan kuntoutusta yhdessä omaisten ja muiden sidosryhmien

kanssa ja tavoitteena on aina mahdollisimman nopea kotiutuminen. Tulosityksikössä korostetaan potilaslähtöisyyttä eli potilas ja omaiset nähdään tärkeänä voimavarana hoitoprosessissa. Katriinan sairaalan peruskorjaus paransi yksikön toimintaedellytyksiä ja uudessa johtamisjärjestelmässä kiinnitetään huomiota arvioinnissa esiin nousseisiin kehittämiskohtiin.

Selvitykset kohtaan 15 (ja suosituksiin s. 69):

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Sairaalassa kehitetään moniammatillisten tiimien toimintaa, jolloin myös potilaiden psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen vointi ja kuntoutuminen tulee paremmin otetutuksi huomioon päivittäisessä hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa. Sairaalan osastoilla on päivittäin moniammatillinen aamukokous ja viikoittain moniammatilliset hoito- ja kuntoutuksen tavoitekokoukset. Näiden lisäksi on myös hoitokokouksia, joissa moniammatillinen tiimi käsittelee yhdessä potilaiden ja omaisen kanssa potilaan asioita.

Sairaalassa on aloitettu projekti ”Turvallisesti kotiin”, jonka tarkoituksena on mallintaa hoito- ja kuntoutuspolku, jossa potilas ja omaiset ovat keskeisiä osallisia. Tavoitteena on heti hoidon ensi päivinä tehdä potilaalle moniammatillinen haastattelu, jossa potilas pääsee itse kertomaan oman kuntoutumisensa tavoitteen. Potilaan oma kuntoutumistavoite kirjataan potilaan hoito- ja kuntoutussuunnitelmaan, ja tavoite käydään läpi yhdessä moniammatillisen tiimin kanssa tavoitekokouksissa. Kokemuksia tästä toimintatavasta tullaan arvioimaan kokemusasiantuntijoita eli potilaita ja omaisia haastatteleamalla.

Vantaan sairaalan kotisairaalassa kehitetään ja mallinnetaan saattohoitopotilaiden hoitoa teemalla ”Turvallinen kuolema kotona”, jossa mahdollistetaan kotona kuoleminen, jos potilas sitä haluaa.

Sairaalassa kerätään lomakkeilla potilailta ja omaisilta palautetta saadusta hoidosta. Elokuussa otetaan käyttöön myös iPadeilla täytettävä sähköinen palaute Webropol-kyselyn muodossa. Myös sairaalan vapaaehtoistoimintaa kehitetään yhteistyössä Vantaan seurakunnan kanssa teemalla ”Sairaalakaveri”.

Tarkastuslautakunta:

16. Suun terveydenhuollon liikelaitoksen toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuivat muilta osin, mutta tulos jäi alijäämäiseksi. Palvelusopimuksen edellyttämä toimenpidemäärä ylittyi 10,9 prosentilla. Digitalisaation tuomia mahdollisuuksia, muun muassa sähköinen hoidon tarpeen arviointi ja etähammaslääkäritoiminta, on otettu käyttöön. Liikelaitoksen toiminnassa tärkeänä kehittämiskohteena on toiminnan standardointi ja yhtenäisten käytäntöjen omaksuminen koko organisaatioon. Palveluiden kysynnän kasvuun väestönkasvun ja väestön ikääntymisen myötä tulee varautua.

Selvitykset kohtaan 16 (ja suosituksiin s. 71):

Suun terveydenhuollon liikelaitos:

Suun terveydenhuollon liikelaitos on tietoinen kasvavasta kysynnästä. Tilannetta seurataan ja fyysisiä henkilöstöresursseja lisätään kun selvä tarve on huomioitu. Lyhyellä tähtäimellä kysyntään kyetään vastaamaan työjärjestelyillä.

Tarkastuslautakunta:

17. Vantaa organisoi kunnille jääneen toimeentulotuen käsittelyn vuoden 2017 alusta uudelleen, kun perustoimeentulotuen maksatus siirtyi Kelan tehtäväksi. Vuonna 2018 kaikki toimeentulotukihakemukset saatiin Vantaalla käsiteltyä laissa säädettyssä määräajassa.

Selvitykset kohtaan 17 (sekä johtopäätökset s. 15):

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Apotin käyttöönotto on toimeentulotuen päätöksenteon osalta sujunut hyvin huolimatta käyttöönoton alussa ilmi tulleista haasteista (mm. teknisiä muutostöitä, joihin on puututtu). Käyttöönoton jälkeen toimeentulotuen hakemusten käsittely ruuhkautui, mutta lisäresursoinnin avulla hakemukset on pystytty käsittelemään lakisääteisessä ajassa. Apotti-ohjelmassa toimeentulotuen maksatuksen prosessissa on ilmennyt manuaalisesti toteuttavia tehtäviä, joiden automatisointia selvitetään yhteistyössä Apotti Oy:n kanssa.

Sähköisten toimeentulotukihakemusten määrän odotetaan kasvavan ja siirtyvän enenevässä määrin Maisa-asiakasportaaliin. Tämän odotetaan tehostavan palveluprosessia, sujuvoittavan asiakaspalvelua ja säästävän henkilöstöresurssia. Tavoitteena on kohdentaa työpanosta asiakkaiden taloudelliseen neuvontaan ja ohjaukseen sekä toimeentulotukeen liittyvissä asioissa.

Tarkastuslautakunta:

18. Viranomaisyhteistyötä on tarpeellista lisätä niin välittömän vaaran kuin lapsiin kohdistuneitten rikosten tutkinnassa ja käsittelyssä. Yhteistyömallin luominen poliisin ja sosiaalityöntekijöiden välille olisi suotavaa.

Selvitykset kohtaan 18 (ja suosituksiin s. 76):

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

Lastensuojelussa on ryhdytty toimenpiteisiin ja aloitettu kehittämistyö toimivamman ja lapsen etua paremmin huomioivan yhteistyömallin luomiseksi sosiaalityöntekijöiden ja poliisin välille. Lastensuojelussa on perehdytty tutkimuksen tuloksiin ja organisoitu kehittämistilaisuus, johon Anni Eerola tulee esittelemään tutkimuksensa tuloksia. Tilaisuuteen osallistuvat lastensuojelun lisäksi poliisi sekä sosiaali- ja kriisipäivystys.

Vantaalla poliisin sosiaalityöntekijä toimii sosiaali- ja kriisipäivystyksen alaisuudessa. Poliisilaitoksen sosiaalityöntekijän roolia sosiaalihuollon ammattilaisena on mahdollista kehittää ja vahvistaa, kun poliisin ja sosiaalitoimen lapsen edun mukaista yhteistyötä kehitetään lapsiin kohdistuneiden rikosten käsittelyssä.

Apottiin on integroitu lähisuhdeväkivaltaa kartoittavia kysymyksiä, joista järjestelmä muistuttaa työntekijöitä. Kysymysten kautta saadaan enenevässä määrin tietää tilanteista, joissa lapsi kokee ja

näkee väkivaltaa esimerkiksi vanhempien välillä. Vanhempien välinen väkivalta on riski myös lapsen turvallisen kehityksen ja turvallisuuden kannalta.

Tarkastuslautakunta:

19. Tehostetun palveluasumisen valvonnasta saatujen tietojen perusteella tarkastuslautakunta katsoo, että valvonta on Vantaalla asianmukaista ja että epäkohtiin ja laatupoikkeamiin puututaan viivytyksettä. Tarkastuslautakunta suosittelee, että palveluntuottajien kanssa tehtävissä sopimuksissa sovitaan laissa säädettyä laajemmasta yllätystarkastusten mahdollisuudesta.

Selvitykset kohtaan 19 (ja suosituksiin s. 15, johtopäätöksiin s. 79):

Sosiaali- ja terveydenhuolto:

Vanhus- ja vammaispalveluissa nykyiset sopimukset mahdollistavat laissa säädettyä laajempien yllätystarkastuksien tekemisen. Myös jatkossa tullaan kirjaamaan palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin laissa säädettyä laajemmasta yllätystarkastusten mahdollisuudesta. Sopimuksessa tullaan lisäksi vaatimaan lakeja ja asetuksia/ toimintalupia korkeampia laatuvelvoitteita (mm. asukkaiden virkistys-/kuntoutustoiminta), jotka kuvataan sopimuksen liitteenä olevassa palvelukuvauksessa.

Tarkastuslautakunta:

20. Kaupungin VTK-kiinteistöt Oy:lle asettamat tavoitteet toteutuivat vuonna 2018 ja yhtiön suotuisa talouskehitys jatkui. Yhtiölle on ohjattu viime vuosina kaupungin kiinteistöomaisuutta ja yhtiö on ollut toteuttamassa kaupungin palvelutilahankkeita. Yhtiöllä on jatkossakin tärkeä rooli kaupungin palvelutilojen rakennuttajana.

Selvitykset kohtaan 20:

Ei lisättävää.

Sitovat tavoitteet

Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2018 tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 6: Asuntokaavoituksen kohdistuminen asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle

Sitova tavoite 6: Asuntokaavoituksen kohdistuminen asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Asuntokaavoitettu asuntokerrosala (netto) joukkoliikenteen vyöhykkeellä	Tavoite toteutui osittain	Tavoite toteutui osittain. Raportoinnissa tulisi avata oleelliset käsitteet.

Arviointikriteerissä mainittu joukkoliikenteen vyöhyke olisi hyvä määritellä raportoinnin yhteydessä tai viitata lähteeseen, josta määritelmä löytyy. Joukkoliikennekaupunki Vantaa -julkaisussa vahvan joukkoliikennevyöhykkeen määritelmä on tiheä joukkoliikenteen vuoroväli eri vuorokauden aikoina ja viikonpäivinä, lyhyet etäisyydet pysäkeille sekä hyvä saavutettavuus (yhteydet seudun keskuksiin). Kävelyetäisyydellä tarkoitetaan esimerkiksi enintään 600 metrin matkaa raideliikenteen tai 500 metrin matkaan linja-autoliikenteen pysäkeille.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Kaupunkisuunnittelu käyttää Vampatti-kartalle määritettyä vyöhykettä laskelmissaan. <https://vampatti.vantaa.fi/link/5cvVsa> Samaa rajausta on käytetty kaupunkisuunnittelussa nyt useamman vuoden, jotta luvut ovat seurannassa vertailukelpoisia.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 7: MAL-tavoitteet toteutuvat

Tavoite toteutui yhden mittarin mukaan, kahden ei, joten tavoitetta ei voi pitää toteutuneena.

Sitova tavoite 7: MAL-tavoitteet toteutuvat.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Toteutamme Helsingin seudulla sovitun asuntotuotannon määrän ottaen huomioon perheasuntojen tarve. 1 065 000 k-m ² / 4 vuotta 9 600 asuntoa / 4 vuotta uudispientaloja luvitetaan 450/vuosi	Tavoite toteutui osittain	Tavoite toteutui yhden mittarin mukaan, kahden ei, joten tavoitetta ei voi pitää toteutuneena.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

MAL-sopimuksessa on kuntien asuntotuotannolle kokonaisuusmäärän mittari ja kaavoitukselle uuden asuntokaavoituksen kerrosalamittari. Pientalojen osalta on kyse Vantaan omasta mittarista. Asuntojen lukumäärällä mitattuna Vantaa on ylittänyt MAL-tavoitteen merkittävässä määrin. Kaavoituksen osalta on jääty jälkeen vuosittaisesta tavoitteesta. Koska MAL-sopimus painottaa vuosittaista asuntojen tuotantomäärää, niin mielestämme on MAL-tavoite toteutunut osittain.

Tarkastuslautakunta:

Tavoite 11: Vantaa on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030

Kyseessä on vuotta 2018 koskeva sitova tavoite. Tavoitteiden nimeämisen tulisi olla täsmällisempää.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Tavoitteeksi asetettu hiilineutraalin Vantaan tiekartan laatiminen. Vantaalla lähdettiin laatimaan pitkän aikavälin ympäristövastuutavoitteita määrittävää resurssiviisauden tiekarttaa. Ympäristö keskus koordinoi resurssiviisauden tiekartan valmistelua. Resurssiviisauden tiekartta hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.6.2018 § 8. Tiekartta on pitkän tähtäimen ympäristöohjelma, joka sisältää ne koko kaupunkia koskevat toimenpiteet, jotka hiilineutraalisuuden saavuttaminen 2030 edellyttää.

Toimenpiteet on jaettu neljälle kaistalle, jotka koskevat energian tuotantoa ja -kulutusta, yhdyskuntarakennetta ja liikkumista, kulutusta ja materiaaleja sekä vastuullista vantaalaista. Kullekin kaistalle on listattu tarvittavia toimenpiteitä tuleville valtuustokausille, painottaen kuluva valtuustokautta. Yhteensä tavoitteita on asetettu yli 100 ja ne tarkentuvat jokaisen toimialan omilla toteutussuunnitelmilla. Jokaiselle tavoitteelle on myös määriteltynä tavoitetilä vuodelle 2030.

Kaupunkitasoisen tiekartan toimenpiteiden toteutuminen raportoidaan kaksi kertaa valtuustokaudessa ja toimialojen toteutussuunnitelmat vuosittain Ympäristövastuuraportissa. Samassa yhteydessä toimenpiteet päivitetään, jotta asetettuun tavoitteeseen päästään. HSY seuraa päästöjen kehitystä pääkaupunkiseudun kaupungeissa. Laskelmat sisältävät sekä kokonaispäästöt että asukaskohtaiset päästöt, jotka ovat Vantaalla laskusuunnassa. Tulokset tulevat HSY:stä aina viiveellä eli vuoden 2018 päästötiedot saadaan vasta toukokuussa 2019, jatkossakin tärkeä rooli tiekartan toimeenpanon opastajana toimialoille ja tulosalueille ja jatkossa uusilla palvelualueilla sekä tiekartan tavoitteiden ja toimenpiteiden edistymisen raportoinnissa.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 12: Kaupungin työllisyystilanne kehittyy parhaiten pääkaupunkiseudulla. Tavoite on asetettu niin, että se sisältää vertailua naapurikaupunkeihin. Kahdessa mittarissa ei ole vertailua pääkaupunkiseutuun. Tavoite voisi hyvin olla, että kaupungin työllisyystilanne paranee. Tällöin jokaisen mittarin ei tarvitse olla kuntia vertaileva.

Tavoitteen yhtenä mittarina on, että puolitetään nuorisotyöttömyys taloussuunnitelmakauden aikana. Lähtötaso v. 2016 oli 1 454 työtöntä ja tavoitetaso v. 2018 1 272, toteutunut määrä oli 1 163. Neljälle vuodelle jaettuna työttömien määrän tulisi laskea 182 henkilöä vuodessa, mikä tavallaan ensimmäisenä vuotena on ylittynytkin, mutta todellisuudessa on kulunut kaksi vuotta. Jatkovuosina tavoitetasoon ei enää ole yhtä helppoa yltää. Tavoitetaso taloussuunnitelmakauden päättyessä (727 nuorta työtöntä) on kunnianhimoinen, nuorten työttömyys on Vantaalla edellisen kerran ollut samalla tasolla vuonna 2008.

Konserni- ja asukaspalvelujen toimialan vastaus:

On totta, että aina ei ole mielekästä verrata työvoimarakenteeltaan hyvin erilaisia naapurikaupunkeja toisiinsa.

Nuorisotyöttömyyden puolittaminen on kova tavoite, jota kohti nuorille suunnattuja palveluja ja niiden kohdentamista kehitetään jatkuvasti. Tulee huomioda, että Vantaalle suuntautuu jatkuvasti myös voimakas muuttoliike, jonka mukana tulee myös uusia nuoria.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 13: Vantaa on pääkaupunkiseudun nopeimmin kasvava yritysypäristö

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Yritysten, kansainvälisten yritysten ja työpaikkojen määrä. Yritysten kasvu 1,5 prosenttia, kansainvälisten yritysten kasvu 2 prosenttia, Työpaikkojen määrän kasvu 1,5 prosenttia. Lähtötilanne: Yrityksiä 10 915 Kansainvälisiä yrityksiä: 605 (2014) Työpaikkoja 109 779 (2015)	Tavoite toteutui täysin	Tavoite toteutui täysin. Työpaikkojen määrä ei aivan ylittänyt mittarin tavoitteeseen.

Työpaikkojen määrä kasvutavoite oli 1,5 prosenttia ja lähtötilanteessa (2015) työpaikkoja oli 109 779. Työpaikkoja oli 110 784 vuonna 2016, joten kasvu oli ollut hieman alle 1 prosenttia. Kansainvälisten yritysten ja työpaikkojen määrien vertailutiedot olivat 2–3 vuotta vanhoja, joten tilanne vuonna 2018 on todennäköisesti erilainen.

Elinkeinojohtajan vastaus:

Ei lisättävää.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 15: Kootaan vantaalaisista yrityksistä, oppilaitoksista sekä kaupungin elinkeinokehittäjistä paikallisia, toimialakohtaisia kehittämisklustereita yritysten liiketoiminnan, keskinäisen vuoropuhelun ja alueellisen kasvun vauhdittamiseksi.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Mittarin tavoitetaso vuonna 2018: kehittämisklustereiden yhteistyö aloitettu ja toiminta lisännyt oppilaitosten ja yritysten kiinnostavuutta.	Tavoite toteutui täysin	Mittarin toinen osa raportoimatta.

Mittarin jälkimmäinen osa ”toiminta lisännyt oppilaitosten ja yritysten kiinnostavuutta” ei ole mitattavissa tai siitä ei ainakaan ole raportoitu mitään. Kaupunginvaltuusto jätti raportoinnissa mainitun elinvoimaohjelman pöydälle huhtikuussa 2019.

Elinkeinojohtajan vastaus:

On totta, että näitä asioita ei voida kuin laadullisesti mitata ja tiedot perustuvat tällöinkin enemmän hyviin oletuksiin. Tällaisia mittareita ei tulisi jatkossa asettaa.

Elinvoimaohjelma on sittemmin hyväksytty kesäkuussa 2019, mutta ei se tuo tuohon asiakohtaan lisätietoa. Oppilaitoksia, yrityksiä ja kaupunkia yhdistävä

klusterityö on päässyt hyvin käyntiin ja työ etenee suunnitellusti osapuolten välisenä yhteistyönä kiinteistötekniikkaa, urbaania ruokaa, kiertotaloutta sekä älykästä lentorahtia koskevilla klusterialueilla.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 17: (s. 14) Lapsiperheiden hyvinvointi paranee ennalta ehkäisevällä työllä ja uudistuvilla sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla

Tavoitteen mittarina oli huostaanottojen tarpeen väheneminen, mutta huostaanotot lisääntyivät lähtötasoon verrattuna. Perhepalvelujen tulosalueella on tehty kehittämistyötä tavoitteena muuttaa painopiste korjaavista palveluista varhaisen tuen palveluihin sekä vahvistaa asiakaslähtöisyyttä. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota lapsiperheiden kotipalveluiden vahvistamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Ennalta ehkäisevä työ ja sen kehittäminen edellyttää laaja-alaista ja poikkihallinnollista toimintaa ja sen kehittämistä. Vantaalaisten hyvinvointia vahvistavaa ennaltaehkäisevää työtä tehdään perhepalvelujen lisäksi muilla tulosalueilla ja toimialoilla. Perhepalveluiden pitkäaikainen strateginen tavoite on siirtää palveluiden painopistettä korjaavasta työstä ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen sekä vähentää lastensuojelupalvelujen tarvetta. Lapsiperheiden kotipalvelun vahvistamista on jatkettu kehittämällä toimintaa ja lisäksi esittämällä vuodelle 2020 kahden uuden lähihoitajan vakanssin perustamista yksikköön. Lisäksi vakanssilisäyksiä on esitetty Nuortenkeskus Nuppiin, perheneuvolaan sekä psykologipalveluihin (yhteensä kuusi uutta psykologin vakanssia).

Vuonna 2019 perhepalveluihin on perustettu perhesosiaalityön yksikkö (aikuisten ja perheiden sosiaalipalvelut -tulosyksikössä). Toiminnan tavoitteena on vahvistaa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden sosiaalihuoltolain mukaista omatyöntekijyyttä. Yksikössä on 8 sosiaalityöntekijän vakanssia, kaksi sosiaaliohjaajaa sekä yksi johtavan sosiaalityöntekijän vakanssi.

Perhepalveluissa on vuoden 2019 alussa käynnistetty Lapset SIB Vantaa -vaikuttavuusinvestointiohjelma, jossa vahvistetaan neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja heidän perheidensä varhaista tukea tarjoamalla lapsille ja perheille palveluja lapsen ollessa 3-6 -vuotias. Hankkeen oletuksena on, että varhaisella tunnistamisella sekä perheen lähtökohdista muotoutuvilla palveluilla voidaan ehkäistä myöhempää, raskasta palvelutarvetta. Hankkeeseen kautta tukea saavien perheiden tavoitemäärä on yhteensä 250 perhettä viiden vuoden aikana.

Tehdyt toimenpiteet eivät toistaiseksi ole vaikuttanut huostaanottojen määrään laskevasti. Huostaanottopäätöksiä oli 30.8.2019 mennessä tehty 77 (vrt. 62 v.2018). Kiireellisten sijoitusten määrä oli hieman laskenut edelliseen vuoteen verrattuna. Elokuun 2019 loppuun mennessä kiireellisiä sijoituksia oli tehty 149 (vrt. 152 v. 2018). Asiakastietojärjestelmän muutoksen vuoksi kumuloituva numeraalinen tieto ei ole täysin vertailukelpoinen aiempien vuosien ilmoitettuihin lukuihin verrattuna.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 18:

Sitova tavoite 18: Lisätään vuorovaikutusta ja osallisuutta ottamalla käyttöön uusia menetelmiä sekä kehittämällä seurantaa ja arviointia

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Sähköisten ja kasvokkaisten osallistavien menetelmien ja prosessien kokeilu ja käyttöönotto.	Tavoite toteutui täysin.	Tavoite on epätasällinen ja tällaisia tavoitteita tulisi välttää. Tavoite on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toteutunut osittain.

Konserni- ja asukaspalvelujen toimialan vastaus:

Tarkastuslautakunnan havainto mittari 1 kohdalla on oikea siinä, ettei yhtä kaikkia osallisuusmahdollisuuksia kokoavaa sähköistä osallisuusympäristöä otettu käyttöön vuonna 2018. Vuonna 2018 on kuitenkin kokeiltu ja otettu käyttöön erilaisia menetelmiä ja prosesseja niin sähköisiä (esim. osallistuva budjetoinnin alusta, kyselytyökaluja) kuin kasvokkaisia (raateja, työpajoja, keskustelutilaisuuksia).

Seurantamenetelmät ovat kehitetty ja ne mahdollistavat kuntien välisen vertailun. Osallisuuden kaupunkitasoisen seurannan ydin on strategisen tavoitteen 14 mittareissa. Kuntalaisten tyytyväisyyttä osallistumismahdollisuuksiin kartoitetaan asukasbarometrin yhteydessä tai erillisellä osallisuuskyselyllä vuosittain. Työ kuntien välisen vertailtavuuden edistämiseksi jatkuu Kuntaliiton johdolla.

Niin tavoite kuin mittarit ovat epätasällisiä, kiinnitämme jatkossa huomiota tavoitteiden ja mittareiden täsmällisyyteen.

Tarkastuslautakunta:

Tavoite 21: Sisäilmakorjaustoimenpiteet kohteissa onnistuvat

Sitova tavoite 21 Sisäilmakorjaustoimenpiteet kohteissa onnistuvat

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Käyttäjien tyytyväisyysprosentti toimenpiteisiin sisäilmakorjauksissa, mittareita kehitetään talousarviovuoden aikana.	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut lainkaan

Raportoinnissa todetaan, että 32 prosenttia kokee olosuhteiden parantuneen. Mittaustuloksen kerrotaan kärsineen alhaisesta vastausprosentista. Lisäksi raportoidaan, että mittaustulosten perusteella onnistuminen on arvioitavissa ainoastaan yhdessä koulussa ja kahdessa päiväkodissa, vaikka merkittäviä korjaustoimenpiteitä tehtiin näiden lisäksi yli kymmenessä kohteessa. Raportoinnissa todetaan myös, että kohteista saadun tiedon perusteella kokonaistilanne on parempi kuin kyselytuloksesta voi päätellä.

Raportoinnissa viitataan kohteista saatuun ilmeisesti muuhun kuin kyselytutkimuksen tietoon, mutta ei kerrota miten tämä tieto on kohteista saatu. Arvioinnissa voidaan tukeutua ainoastaan kyselytutkimuksen tulokseen ja koska sen perusteella vain 32 prosenttia koki olosuhteiden parantuneen ja tavoitetaso oli 80 prosenttia, voidaan katsoa, että tavoite ei toteutunut lainkaan. Lisäksi tavoitteena on myös mittarien kehittäminen talousarviovuoden aikana. Tästä mittarien kehittämisestä ei raportoinnissa mainita.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Sisäilmakorjausten taustalla on pääsääntöisesti ollut käyttäjien kokemat olosuhdehaitat ja oireilu. Sisäilmatutkimukset on kohdennettu ensisijaisesti tiloihin, joihin näiden haittojen on koettu liittyvän. Tutkimuksissa todettuihin tekniisiin epäkohtiin on laadittu korjaussuunnitelmat ja korjaukset on toteutettu näiden suunnitelmien mukaisesti. Koska yksilöllisesti koettujen haittojen tai oireilun ja teknisten korjaustarpeiden yhteys ei ole osoitettavissa, on toimenpiteiden onnistumista arvioitava käyttäjäkokemuksen perusteella. Vastausaktiivisuus on ollut heikkoa ja korjaustöiden vaikuttavuus on pystytty toteamaan vain kolmessa kohteessa. Selvää on, että vastausten perusteella näissä kohteissa tilanne ei ole parantunut toivotulla tavalla. Muiden korjauskohteiden osalta käyttäjien tyytyväisyydestä ja siten korjaustöiden vaikutuksista ei saatu tietoa.

Kertaluontoista kyselyä sopivan ajan päästä korjaustöiden valmistumisesta on pidetty hyvänä, mutta haasteena on käyttäjien aktivointi vastaamiseen. Olosuhdemuutosten ja käyttäjäkokemuksen seuraamiseksi on Smart & Clean sisäilma-projektin aikana vuonna 2018 kehitetty ja keväällä 2019 otettu käyttöön jatkuvatoimisia ja tilakohtaisia sisäilman laadun sensorointi- ja palautejärjestelmiä. Näiden avulla on aloitettu seuranta yli kymmenessä kohteessa mukana myös viime vuoden sisäilmakorjauskohde. Järjestelmistä saatavia mittaustuloksia ja käyttäjävastauksia tullaan käyttämään jatkossa mittareina myös sisäilmakorjauksissa. Lisäksi on linjattu, että kohdekohtaisia oirekyselyjä voidaan käyttää tapauskohtaisesti erikseen sopimalla. Näin on jo toimittu viime vuodesta lähtien Korson koululla, jossa sisäilmatilannetta ja toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan lukukausittain tehtävällä työterveyskyselyllä. Korjaustöiden onnistumista voidaan siis jatkossa seurata entistä paremmin.

Tarkastuslautakunta:

Sitova tavoite 24 Uuden oppimisen toimintatapojen eteneminen

Sitovan tavoitteen mittarit ovat sisällöltään huomattavan laajat, niitä on neljä kappaletta ja joitakin mittareista raportoidaan usealta tulosalueelta. Tavoite ja sen toteutumisen raportointi muistuttaa

enemmän tulosalueiden tulokortteja, joissa asioita avataan laajemmin, kuin kaupunkitasoista sitovaa tavoitetta. Tavoitteen kiteyttäminen ja mittarin yksinkertaistaminen olisi suositeltavaa.

Sivistystoimen vastaus:

Sivistystoimi toteaa, että arviointikertomuksessa kiinnitetään huomiota sitovan tavoitteen 24 Uuden oppimiseen edellyttämien toimintatapojen edistäminen laajaan raportointiin. Kertomuksessa todetaan että tavoitetta on raportoitu neljältä tulosalueelta. Uudet oppimisen toimintatavat koskevat koko opetussektoria, joten raportointia edellytettiin kaikilta ao. tulosalueilta. Toimiala tulee kiinnittämään tavoitteiden määrittelyssä tarkempaa huomiota toimialan tasoiseen määrittelyyn.

Muut selvitykset

Tarkastuslautakunta:

Takaukset ja vakuudet:

Kuntalain 129 §:ssä on säädetty lainan, takauksen ja muun vakuuden antamisesta. Vuonna 2018 on kaupunginhallitus allekirjoittanut enintään 15,2 miljoonan euron omavelkaisen takauksen Oy Apotti Ab:n lainan nostoille. Tilintarkastaja on havainnut, että kaupunki ei ole vaatinut vastavakuutta tälle takaukselle.

Tarkastuslautakunnan suositus:

Kaupungin tulee huomioida kuntalain vaatimukset ja turvata kaupungin edut riittävän kattavilla vastavakuuksilla.

Rahoitusjohtajan vastaus:

Kuntalain 129 § mukaan kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla. Lainkohtaa koskevien hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vaadittavien vastavakuuksien ei tarvitsisi kattaa koko takaukseen liittyvää riskiä, vaan kunnan riskien hallinnan näkökulmasta riittävän osan. Edelleen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan riskin todennäköisyys ja laajuus vaikuttavat yleisesti takauksen antamisen edellytyksiin sekä takauksen hintaan.

Vaikka kuntalain mukaisena lähtökohtana siis on vastavakuuksien vaatiminen, tämä ei kuitenkaan lain esitöiden perusteella ole itseisarvoista, vaan vastavakuuksilla rajoitetaan takauksen antamiseen liittyvää taloudellista riskiä siten, että riski säilyy hyväksyttävällä tasolla. Harkinta lain edellyttämistä vastavakuuksista ja niiden kattavuudesta tehdään sen perusteella, vaarantaisiko takauksen antaminen ilman vastavakuuksia tai osittaisilla vastavakuuksilla kaupungin kyvyn vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä tai sisältyisikö siihen merkittävä taloudellinen riski.

Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit, Kirkkonummen kunta, Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS) sekä KL-Kuntahankinnat Oy tekivät sopimuksen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankintayhteistyöstä. Kaupunginhallitus päätti 25.5.2015 mm. hyväksyä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja omistajilleen omakustannushintaan tuottavan Oy Apotti Ab -nimisen osakeyhtiön (yhtiö) perustamisen yhdessä Helsingin kaupungin, Kauniaisten kaupungin, Kirkkonummen kunnan sekä Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän kanssa. Yhtiö rekisteröitiin 15.7.2015. Myöhemmin yhtiön osakkaaksi on tullut Keravan kaupunki ja Tuusulan kunta.

Yhtiön tarkoituksena on vastata hankittavan asiakas- ja potilastietojärjestelmän toteutuksesta, käyttöönotosta sekä tuotannon aikaisesta toiminnasta. Yhtiö tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä-, järjestelmäkehitys- ja tukipalveluita omistajilleen omakustannusperiaatteella. Yhtiö tukee omistajiaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muutoksessa sekä tehokkaiden yhtenäisten toimintamallien kehittämisessä. Kyse on siten yhtiöstä, jonka julkisyhteisöt ovat perustaneet hoitamaan niiden toimialaan kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvää tehtävää, ja se tuottaa omakustannusperusteisia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja vain omistajilleen. Vantaan kaupunki omistaa yhtiön osakkeista 12,4 %. Muut omistajat ovat HUS (44 %), Helsingin kaupunki (36,3 %), Kauniaisten kaupunki (0,5 %), Keravan kaupunki (2,1%), Kirkkonummen kunta (2,4 %) sekä Tuusulan kunta (2,3%). Asiakas- ja potilastietojärjestelmän käytön on suunniteltu vastaisuudessa laajentuvan ja myöhemmin järjestelmän käyttäjiksi liittyvät HUS-alueen kunnat tulevat yhtiön osakkaiksi alkuperäisten osakkaiden sopimalla tavalla.

Oy Apotti Ab:n toiminta on rahoitettu pääosin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (SVOP) tehtävillä maksuilla sekä pitkäaikaisilla lainoilla vuoteen 2020 asti. Vuosien 2016–2020 välillä lainojen osuuden arvioidaan kattavan 90 % yhtiön rahoitustarpeesta ja näin ollen SVOP -sijoitusten osuus olisi 10 %. Lainojen lyhennykset aloitetaan rahoituslaskelman mukaisesti vuonna 2020.

Pitkäaikaisten rahalaitoslainojen vakuudeksi yhtiö tarvitsi osakkailtaan omavelkaiset takaukset omistussuhteiden suhteessa. Arvioitu lainan kokonaistarve on n. 202 milj. euroa, josta Vantaan kaupungin omistuksen mukainen osuus olisi n. 25,05 milj. euroa. Kaupunginvaltuusto päätti 14.12.2015 § 8 Vantaan osalta enintään 28 milj. euron määräisen omavelkaisen takauksen myöntämisestä, koska kokonaislainamäärän arvioitiin mahdollisesti kasvavan alustavista laskelmista. Vantaan kaupungin omavelkainen takaus ei koskaan ylitä kaupungin omistussuhteiden (tällä hetkellä 12,4%) mukaista osuutta yhtiön kokonaislainamäärästä tai yksittäisistä lainoista. Tämän mukaisesti uusien osakkaiden tulee myöntää omistussuhteensa vastaavan takauksen, missä yhteydessä tapahtuu muiden osakkaiden takausosuuksien tarkistaminen.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankinnan rahoittamiseksi oli välttämätöntä, että kukin osakas myöntää yhtiölle omistussuhteensa vastaavan omavelkaisen takauksen, koska yhtiöllä ei ollut ulkopuolisten rahoittajien näkökulmasta vakuusarvoista varallisuutta. Takaus ei vaaranna Vantaan kaupungin kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä eikä siihen myöskään sisälly kuntalaissa tarkoitettua merkittävää taloudellista riskiä seuraavista syistä:

1) Takaus on myönnetty yhtiölle (oy Apotti Ab), jonka kaikki omistajat kuuluvat parhaimpaan luottoluokitusluokkaan ja siten ns. 0-riskiluokkaan. Oy Apotti Ab:n kustannukset ml. lainojen lyhennykset ja korot maksavat ko. omistajat, joiden maksuvalmiuskykyyn ei katsota liittyvän luottoriskiä (mistä syystä 0-riskiluokitus). Oy Apotti Ab on yhtiö, jonka julkisyhteisöt ovat perustaneet hoitamaan niiden toimialaan kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvää tehtävää, ja se tuottaa omakustannusperusteisia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja vain omistajilleen.

2) Vantaan kaupunki, kuten myös yhtiön muut omistajat edellyttivät takauspäätöksessä, että takauksesta ei peritä vastavakuutta, ellei yhtiön omistuspohja muuttuisi siten, että yli puolet sen osakkeista siirtyisi uudelle omistajalle, tai sen toiminnan tarkoitus (tuottaa omistajilleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja) käynnissä olevan palvelurakennemuutoksen seurauksena muuttuisi. Takauksesta voidaan periä vuosittain vähintään 0,5 %:n suuruinen takausprovisio edellä sanottujen yhtiön omistuspohjaan tai toiminnan tarkoitukseen liittyvien muutosten toteutuessa.

Vantaan kaupunki on yksi Oy Apotti Ab:n omistajista sen omistusosuuden ollessa 12,4 %. Yhtiötä perustettaessa sillä ei ollut vakuudeksi kelpaavaa omaisuutta, mistä syystä omistajat päättivät yhteisesti, ettei yhtiöltä peritä perustamisvaiheessa myönnetylle takaukselle vastavakuuksia, koska omistajapohjan riskittömyys takaa lainan pääoman ja korkojen takaisinmaksun varmuuden. Takauksen ehdoksi asetettiin juuri tästä syystä yllä mainittu mahdollisuus vaatia takautuvasti vastavakuuksia siinä tapauksessa, että yhtiön omistuspohja muuttuisi merkittävästi.

Jos harkittavaksi tulee uusi takaus yhtiölle, Vantaan kaupunki huomioi tuolloin mahdollisuuksien mukaan vastavakuuksien edellyttämisen takauksen ehdoksi. Kaupunki on kuitenkin sitoutunut osakassopimuksen mukaisesti rahoittamaan yhtiön toimintaa omistusosuutensa mukaisesti, ja kaupungin talouden kapea liikkumavara huomioiden yhtiön suora pääomitus ei ole mahdollista.